

Η είσοδος των Γερμανών στην Αθήνα μέσα από τις μαρτυρίες κατοίκων

Οι υποσχέσεις των Βρετανών, τα κλειστά παράθυρα και η παρέλαση των Ναζί στο μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη

Mια εβδομάδα μετά από την έναρξη του Ελληνογερμανικού πολέμου τον Απρίλιο του 1941, το μέτωπο στη βόρεια Ελλάδα κατέρρευσε. Στην κεντρική και ανατολική Μακεδονία οι ελληνικές μονάδες αναγκάστηκαν να συνθηκολογήσουν και η Θεσσαλονίκη καταλήφθηκε στις 9 Απριλίου. Επόμενος στόχος των εισβολέων ήταν η Αθήνα. Το Βρετανικό Εκστρατευτικό Σώμα (ΒΕΣ) υποχωρούσε προς τον νότο. Στο στενό πέρασμα των Θερμοπυλών οι Βρετανοί προέβαλαν μια απεγνωσμένη αντίσταση, η οποία δεν κατάφερε να αναχαιτίσει την γερμανική προέλαση. Η ελληνική πρωτεύουσα βίωνε τις δικές της στιγμές αγωνίας, αναμένοντας το αναπόφευκτο.

Ο Ιωάννης Αντωνακέας ανακάλεσε στη μνήμη του τις ημέρες που η πρωτεύουσα ζούσε «περιμένοντας τους βαρβάρους»: «Ζήσαμε τη Μεγάλη Εβδομάδα με κατίφεια. Μαθαίναμε από τις εφημερίδες την κάθοδο των Γερμανών. Στρυμόνας, Θερμοπύλες και τώρα εμείς».

Στις 25 Απριλίου οι κεντρικοί δρόμοι της Αθήνας είχαν γεμίσει από ατέλειωτες φάλαγγες βρετανικών οχημάτων με ταλαιπωρημένους στρατιώτες που έπαιρναν αργά τον δρόμο προς την Κόρινθο κάτω από μια «βροχή λουλουδιών», τις επευφημίες των Αθηναίων, ευχές εκατέρωθεν για «καλή αντάμωση» και... υποσχέσεις από την πλευρά των Βρετανών.

Ο Μανώλης Γλέζος θυμάται: «Βλέπαμε τους Εγγλέζους να φεύγουν. Μας έλεγαν “Μια μάχη ήταν, τη ξάσαμε, αλλά εσείς πρέπει να συνεχίσετε και θα σας δώσουμε την Κύπρο”. Έλεγαν στους στρατιώτες τους να μας λένε αυτό το πράγμα».

Εν τω μεταξύ στην πρωτεύουσα συνέρρεαν Έλληνες στρατιώτες, καταγόμενοι από τα νησιά και τη νότιο Ελλάδα, αναζητώντας εναγωνίως ένα μέσο επιστροφής στις ιδιαίτερες πατρίδες τους.

Ο Θανάσης Αναννίδης ανακαλεί στη μνήμη του αυτή την εικόνα: «Οι Έλληνες στρατιώτες μαζεύονταν στα καφενεία και προσπαθούσαν να βρουν ένα τρόπο να πάνε στα χωριά τους. Ήταν βρώμικοι, ελεεινοί και πεινασμένοι. Όλη η Αθήνα είχε γεμίσει. Ακόμη βλέπω στα μάτια μου τον πανικό των ανθρώπων αυτών και κυρίως των Κρητικών. Οι τελευταίοι φοβούνταν όπι, εξαιτίας της δράσης τους στο μέτωπο της Αλβανίας, οι Ιταλοί θα τους συλλάμβαναν όλους».

Γερμανοί στρατιώτες της 2ης Τεθωρακισμένης Μεραρχίας στην πλατεία Συντάγματος

Μετά την εγκατάλειψη της γραμμής άμυνας των Θερμοπυλών από τα στρατεύματα του ΒΕΣ, οι γερμανικές μπχανοκίνπες δυνάμεις πλούσιαζαν στην Αττική. Επικεφαλής της προέλασης τους ήταν ένα τάγμα αναγνώρισης με μοτοσικλετιστές και τεθωρακισμένα οχήματα της 2ης Τεθωρακισμένης Μεραρχίας. Λίγο μετά τα μεσάνυχτα της 26/27ης Απριλίου, κατά μήκος της οδού Σταδίου, περνούσαν τα τελευταία οχήματα των βρετανικών οπισθοφυλακών.

Ο Ανδρέας Σταματόπουλος, ήταν αυτόπτης μάρτυρας: «Έτυχε να βρίσκομαι στην Αθήνα με την οικογένειά μου όταν οι Γερμανοί μπήκαν στην πόλη. Μέναμε στο ξενοδοχείο City Palace της οδού Σταδίου. Η νύκτα της 26/27 Απριλίου ήταν ένας αληθινός εφιάλτης, καθώς όλοι μας γνωρίζαμε ότι τα γερμανικά στρατεύματα είχαν φθάσει στα προάστια της πρωτεύουσας. Λίγο μετά τα μεσάνυχτα ακούστηκε έξω στον δρόμο ένας συνεχής θόρυβος από οχήματα που εκινούντο κατά μήκος της οδού Σταδίου. Για μια στιγμή νομίσαμε ότι οι Γερμανοί έμπαιναν στην Αθήνα. Όμως επρόκειτο για τα τελευταία τμήματα των οπισθοφυλακών του ΒΕΣ που υποχωρούσαν...»

Περνούσαν συνεχώς επί μια ώρα περίπου, ερχόμενα από την κατεύθυνση της Ομόνοιας και προχωρώντας προς την πλατεία Συντάγματος και από εκεί προς το Φάληρο. Έπειτα επικράτησε ξαφνικά απόλυτη πουσκία στους κατασκότεινους δρόμους της πόλης, η οποία διήρκεσε ως τις 02.30. Τότε άρχισε και πάλι κάποια κίνηση στρατιωτικών οχημάτων, η οποία διατηρήθηκε περίπου ως τις 04.00 και κατόπιν πάλι πουσκία... Όταν ξημέρω-

μί ακούστηκε θόρυβος. Γερμανική μπχανοκίνπη φάλαγγα κατηφόριζε την Ακαδημίας και μπήκε στην πλατεία Κάνιγγος, που τότε είχε κυκλική κυκλοφορία. Έκανε στάση στην πλατεία... Οι Γερμανοί στρατιώτες ορμούσαν στις γύρω νεραντζές, έκοβαν νεράντζια και τα έτρωγαν!!! Ποιος ξέρει γιατί έγινε αυτό, ίσως να τα πέρασαν για πορτοκάλια...» (Ιάκωβος Βαγιάκης). Η πλειοψηφία των κατοίκων της πόλης, συνέχισε να παραμένει κλεισμένη στα σπίτια. Η Ελένη Φραγκιά, τομέαρχης της EON, θυμάται: «Η εντολή από την κεντρική διοίκηση της EON ήταν να τους δεχθούμε με τη σιωπή μας και να κλειστούμε στα σπίτια μας... Η Αθήνα ήταν νεκρή πόλη, δεν υπήρχε παράθυρο ανοικτό, άνθρωπος στο δρόμο. Τα παραθυρόφυλλα ήταν κλειστά. Ακούσαμε μέσα από τα παράθυρα τη μπότα, το τανκ και τη μοτοσικλέτα του κατακτητή». Ο Βασίλης Κουρουπός άκουγε τον ίδιο θόρυβο, κλεισμένος στο σπίτι του στου Ψυρρή: «Ακούγαμε τους Γερμανούς να κατεβαίνουν την Ερμού. Κλαίγαμε με κλειστά τα παράθυρα και τις πόρτες». Γερμανοί στρατιώτες μπροστά από το Ερέχθειο. 13-5-1941 (photo: Gerhard Gronefeld)

Ο αείμνηστος πολιτικός Λεωνίδας Κύρκος, στην τελευταία συνέντευξη του με τον συγγραφέα, περιγράφει το πρώτο άκουσμα των κατακτητών: «Κλειδώμενοι στα σπίτια, πίσω από τα παράθυρα ακούσαμε την μπότα των Γερμανών να ρυπάνε στον δρόμο. Αυτή ήταν η πρώτη ανάμνηση της κατοχής». Ωστόσο, γερμανόφιλοι (όψιμοι ή μη), καθώς και μέλη της γερμανικής παροικίας, έσπευσαν να προϋπαντίσουν τους πρώτους Γερμανούς στρατιώτες. Ο νεαρός τότε Νικόλαος Παυλιόγλου αντίκρισε μια τέτοια οκνή στην οδό Πανεπιστημίου: «Οι δρόμοι ήταν σχεδόν άδειοι, με ελάχιστο κόσμο. Υπήρχαν κάποιοι ελάχιστοι που χειροκρούονταν, αλλά αυτοί ήταν γερμανικής καταγωγής». Ο Νικός Τσέρτος θυμάται μια σχεδόν άδεια οδό Παπούσιων να «υποδέχεται» τους εισβολείς: «Στην Παπούσιων έφθασαν από την Τατοϊου. Ούτε κόσμος υπήρχε, ούτε χειροκρόματα, ούτε τίποτα, εν αντιθέσει με το Παρίσιο».

Νίκος Γιαννόπουλος...